

Näkökohtia rahoitusmarkkinoiden valvonnasta ja listayhtiöiden tilinpäätösvalvonnasta – finanssikriisin vaikutukset

KHT-päivä 11.12.2009

Johtaja Anneli Tuominen

- Näkökohtia rahoitusmarkkinoiden valvonnasta – sisältö I
- Näkökohtia listayhtiöiden tilinpäätösvalvonnasta – sisältö II

Näkökohtia rahoitusmarkkinoiden valvonnasta – sisältö I

- Globaali finanssi- ja talouskriisi
- Finanssikriisin opetukset valvonnalle
- Valvonnan uudistaminen Suomessa
- EU:n finanssivalvonnan vahvistaminen

- Yhdysvaltain subprime-kriisi kehittyi globaaliksi finanssi- ja reaalitalouden kriisiksi vaikeasti ennakoitavalla tavalla
- Finanssijärjestelmällä ”kriisiytymistäipumus”
  - Pitkällä aikavälillä kriisien esiintymistiheys jopa kasvanut 1970-luvun alkupuolelta alkaen
  - Usein suuri vaikutus myös muuhun talouteen
- Kriisien kustannukset mittavat
  - Suomen 1990-luvun pankkikriisin nettokustannukset 5,3 % bkt:stä (1997)
- Finanssisektorin huikea kasvu
  - Euroalueen pankkien taseet noin 2,5-kertaistuneet 10 vuodessa

- Useiden finanssialan toimijoiden oma riskienhallinta petti
- Viranomaisvalvonnassa aukkoja, kuten
  - Valvojien globaalin yhteistyön riittämättömyys, eräiden liiketoimintamallien ja toimintojen valvonnan puutteet
- Sääntelyssä selviä puutteita
  - ”Varjopankkitoiminnan” sääntelemättömyys, luottoluokittajien tehoton sääntely, arvopaperistamisen sääntelyn puutteet
- Finanssimarkkinoiden makrovakauden valvonta ei riittävän kattavaa
- Sääntelyssä ja valvonnassa paljon tehostamistarvetta
  - Käynnistetty useita kehittämishankkeita globaalilla ja EU:n tasolla sekä kansallisten valvojien toimesta
  - Muutoksia valvonnan kansallisiin ja erityisesti EU-tason järjestelmiin

- Rahoitus- ja vakuutusvalvonnan yhdistämispäätös jo ennen finanssikriisiä
- Uusi Finanssivalvonta aloitti vuoden 2009 alussa
- Finanssikriisin kokemukset vahvistivat, että
  - Finanssisektorin riskien kokonaisvalvonta on tarpeen
  - Tiivis yhteistyö keskuspankin kanssa on valvonnassa tarpeen
- Erityisiä yhdistämisen lähtökohtia lisäksi mm.
  - Itsenäinen, poliittisista päätöksistä riippumaton valvoja
  - Kyky kilpailla ammattitaitoisesta henkilöstöstä
  - Synergiaetujen saavuttaminen valvonnassa
  - Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien tehokas valvonta

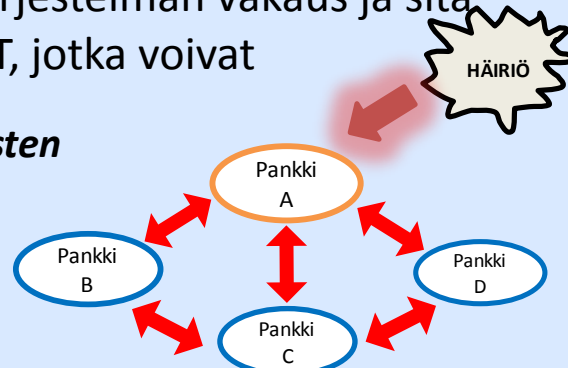

- Kaksi keskeistä elementtiä:
  1. Uusi järjestelmäriskikomitea (ESRB) kokonaisriskien seurantaan
  2. Uudet sektorikohtaiset EU-valvontaviranomaiset (ESA:t) kansallisten valvojien yhteistyön tehostamiseen

- Tiedonvaihdon ja yhteistyön lisääminen (mikrovalvonta / makrovalvonta)

- Uudet sektorikohtaiset valvontaviranomaiset muodostetaan nykyisten EU:n valvojakomiteoiden (CEBS, CEIOPS, CESR) pohjalta
  - Valvontavastuu säilyy kansallisena
  - Lisävaltuuksia jäsenorganisaatioita sekä tiettyjä valvottavia kohtaan

- ECOFIN julkisti komission ehdotuksia tukevan tiedonannon 2.12.2009; pyrkimyksenä saada ehdotukset voimaan vuoden 2010 loppuun mennessä

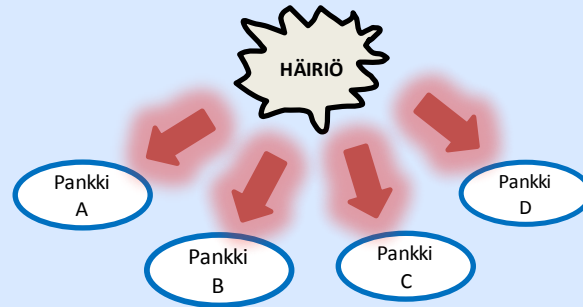
MAKROVALVONTA

Kohteena koko rahoitusjärjestelmän vakaus ja sitä uhkaavat **SYSTEMIRISKIT**, jotka voivat

a) **aiheutua rahoituslaitosten keskinäisistä vastuista** (tartuntavaikutukset)

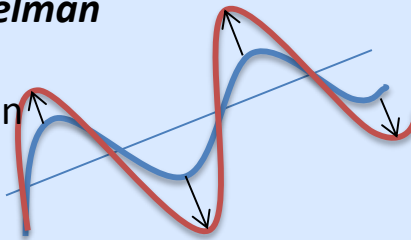
tai altistumisesta samoille riskeille

b) **voimistua**

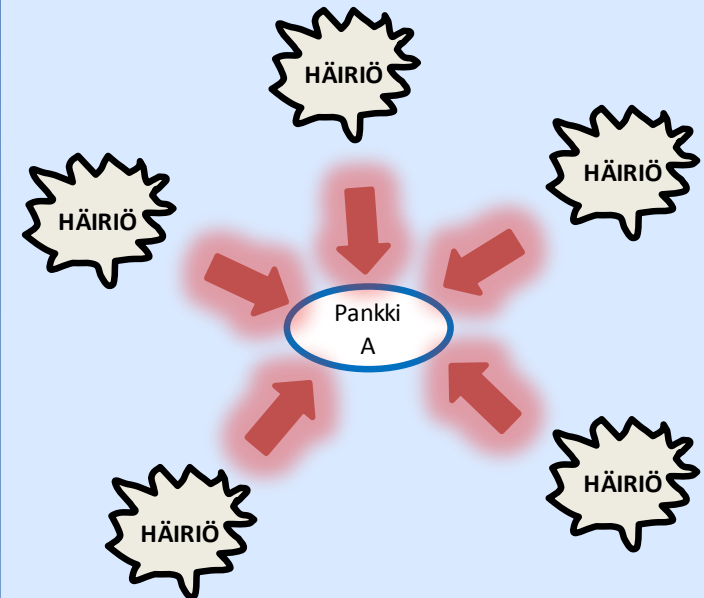
-**rahoituslaitosten omista toimenpiteistä** (esim. omaisuuserien pakkomyyntikierre) **tai**

-**reaalitalouden ja rahoitusjärjestelmän välisistä kytkennöistä** (esim. varallisuushintojen ja luotonannon suhdannevaihteluja voimistavat piirteet)

MIKROVALVONTA

Kohteena yksittäisen rahoituslaitoksen vakavaraisuus ja riskit

Euroopan järjestelmäriskikomitea (ESRB) (EKP:n yhteydessä)

Euroopan finanssivalvontajärjestelmä (ESFS)

EBA
(pankkivalvonta)

EIOPA
(vakuutusvalvonta)

ESMA
(arvopaperimarkkina-
valvonta)

Kansalliset
pankkivalvojat

Kansalliset
vakuutusvalvojat

Kansalliset
arvopaperimarkkina-
valvojat

Tehtävät

- Makrovakauden valvonta
- Riskivaroitukset ja politiikkasuositukset korjaustoimista

Tehtävät

- Valvonnan standardit
- Valvojien välisten kiistatilanteiden sovittelu
- Kriisinhallinnan koordinointi

Tehtävät

- Päivittäinen valvontatyö

Näkökohtia listayhtiöiden tilinpäätösvalvonnasta – sisältö II

- Finanssikriisi – IFRS-sääntelyn stressitesti
- Valvojen yhteistyö tiivistynyt finanssikriisissä
- Tilintarkastuksen merkitys korostunut finanssikriisissä

- IASB ja FASB perustivat yhteisen korkean tason neuvoa-antavan ryhmän (Financial Crisis Advisory Group, FCAG) loppuvuodesta 2008
  - CESR tarkkailijana
- Yksi niistä monista toimenpiteistä, joilla IASB/FASB vastasivat G20-kokouksen asettamiin tavoitteisiin tilinpäätössääntelyssä esiin nousseiden ongelmien korjaamiseksi
- Ryhmä käsitteli pääasiassa rahoitussektorin tilinpäätöskysymyksiä mutta johtopäätelmät ovat yleispäteviä
- Ryhmältä loppuraportti heinäkuussa 2009

- Työryhmän (FCAG) johtopäätelmiä
  - Tilinpäätösraportoinnilla rahoitusjärjestelmässä kriittinen rooli
  - Luottamus tilinpäätöstietojen läpinäkyvyyteen ja eheyteen välttämätöntä talouden vakaudelle ja kasvulle
  - IFRS-standardit eivät aiheuttaneet kriisiä - standardeja tulee kuitenkin kehittää mm.
    - Rahoitusinstrumenttisääntelyä tulee yksinkertaistaa ja parantaa
    - Käypien arvojen käytöstä arvostusperustana ei tule luopua vaan sääntöjä tulee kehittää
- IASB:n toimenpiteitä: IAS 39:n kokonaisuudistus ja muita sääntelyhankkeita
- Tilanne: IAS 39:n kokonaisuudistuksen I-vaiheen (IFRS 9) valmis, mutta hyväksyntä EU:ssa vastatuulella

- Työryhmän (FCAG) johtopäätelmiä
  - Vakavaraisuus- ja tilinpäätössääntelyn eroja vähennettävä esimerkiksi rahoitusvarojen arvonalentumismallin osalta
  - Vakavaraisuusvalvojen vaatimien mahdollisten lisävarausten käsittelytavalle löydettävä sellainen malli, etteivät ne heikennä tilinpäätösraportoinnin eheyttä ja läpinäkyvyyttä
- IASB:n toimenpiteitä: IAS 39:n kokonaisuudistuksen II-vaiheessa esitetään ns. expected loss -malliin siirtymistä
- Tilanne: IAS 39:n II-vaihe vasta julkisella kommentoinnilla; myönteistä vastaanottoa odotetaan mutta FASB:n suunnitelmat voivat luoda epävarmuutta

- Työryhmän (FCAG) johtopäätelmiä
    - IFRS-standardeja yhdenmukaistettava U.S.GAAPin kanssa
  - IASB:n ja FASB:n toimenpiteet: yhteistyöpöytäkirja uudistettu 11/2009
  - Tilanne: IASB:n uusi rahoitusinstrumenttisääntely ei ole poistamassa eroja

  - Työryhmän (FCAG) johtopäätelmiä
    - IASB:n riippumattomuus ja tilivelvollisuus tärkeitä tekijöitä sääntelyn kokonaisjärjestelmässä
  - IASB:n toimenpiteet: hallintoa on kehitetty mm. Monitoring Board
  - Tilanne: poliittinen painostus ei ole hävinnyt eikä luottamuksen puute ole täysin korjaantunut
- ⇒ ***Sääntelyllä merkittävä vaikutus valvonnan lähtökohtiin - epäluottamus sääntelyyn vaikuttaa standardien noudattamisen kurinalaisuuteen.***

- Finanssikriisi on muuttanut toimintamuotoja:
  - Valvojen välinen yhteistyö ja sidosryhmätyöskentely laajentunut
    - esim. FCAG, EU:n komissio, IASB, Euroopan ulkopuoliset valvojat
  - Globaali kriisi nostanut kommunikoinnin globaalille tasolle
  - Sääntelyyn vaikuttaminen ja sääntelyn seuranta muuttunut päivittäiseksi toiminnaksi
  - Valvojen erilaiset selvitykset lisääntyneet
    - Esimerkiksi rahoitusinstrumenttistandardien noudattamisen fact finding –selvitykset CESR:lta vuonna 2009
      - Uudelleenluokitteluliitetietovaatimusten noudattaminen
      - IFRS 7:n noudattaminen
    - *CESR:n johtopäätös: standardien noudattamistaso finanssisektorilla ei ollut CESR:n odotusten mukaista vaikkakin lisätietoja oli esitetty myös vapaaehtoisesti eri suositusten perusteella*

■ Kansalliset tilinpäätösvalvontatoimet

- Ei merkittäviä muutoksia finanssikriisin johdosta; valvonnassa kuitenkin tilinpäätöksen osa-alueita, joihin finanssikriisi vaikuttanut (valvontapäätöksiä)
- Valvontamenetelmien (esim. painopistealueiden valinta tai otanta) harmonisointi vielä vaatimatonta
- Tilinpäätösvalvonnan pirstaleisuus rasitteena
- Valvojien kansainvälisen yhteistyön lisääntyminen sitoo resursseja

⇒ ***Valvonnan tulee olla uskottavaa, jotta se olisi lisäarvoa tuottavaa ja edistäisi sijoittajien suojaa. Vaatimus on haasteellinen IFRS-kysymyksissä.***

- Yleisen edun kannalta merkittävien yhtiöiden tilintarkastajat
  - Tilintarkastajien suorittama työ markkinoille annettavien tietojen varmentajana on keskeisessä asemassa arvopaperimarkkinoiden toimivuuden näkökulmasta; luottamus
  - Tilintarkastajilla on myös useita muita lakisääteisiä tehtäviä valvotuilla toimialoilla
- Tilintarkastajien valvontarakenteita kehitetty viimeisten vuosien aikana maailmanlaajuisesti
  - Tilintarkastuksen merkitys ymmärretty rakenteellisena osana toimivia arvopaperimarkkinoita
  - Tilinpäätösvalvonnan ja tilintarkastajien valvonnan yhteys korostunut finanssikriisissä: kokonaisuus ratkaisee valvonnan tehokkuuden

- Järjestelmän tulisi olla hyvää eurooppalaista tasoa
- Tulisiko järjestelmän olla globaalisti kestävä?
  - PCAOB
- Valvonnan tulisi tuottaa lisäarvoa arvopaperimarkkinoille
  - Riippumattomuus
  - Ulkoinen uskottavuus
  - Riittävät ja osaavat resurssit
  - Tiivis yhteistyö tilinpäätösvalvojan kanssa
- Eurooppalainen/globali valvojien yhteistyö tulisi saada toimimaan:
  - Kansainvälinen yhteistyö edellytys valvonnan tehokkuudelle ja laadulle
  - Suomi mukaan rakentamaan eurooppalaista yhteistyötä

Finanssivalvonnan eurooppalaisia rakenteita on uudistettu finanssikriisin seurauksena. Ei ratkaise kaikkia ongelmia.

Kysymys:

Miten parantaa eurooppalaisen tilinpäätösvalvonnan uskottavuutta ja rakentaa uskottava eurooppalainen valvontajärjestelmä tilintarkastajien valvonnalle?